

Іван НЕБЕСНИК (молодший)

«КАНКАН» ЧОРНОГО І БІЛОГО Михайло Митрик (1933–1999)

В 1970-х рр. закарпатське образотворче мистецтво представляли художники-живописці — В. Микита, А. Кашшай, А. Коцка, В. Габа та інші. Та в той самий час непомітно розширювався мистецький діапазон краю за рахунок інших видів мистецтва. Нечисельна група художників, серед яких активно заявляли про себе М. Митрик, П. Бедзір, Є. Кремницька, В. Скакандій, В. Петрецький, М. Роскін, а на зламі 1970-х — 1980-х рр. П. Фелдеші, Н. Пономаренко, Н. Кирилова, — вивела нову гілку закарпатського мистецтва, що має розвиток аж по сьогодні [1].

Випускники Ужгородського училища прикладного мистецтва часто звертали свої погляди в бік Львівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва не тільки у зв'язку із географічною близькістю і спорідненістю закладів, але й, очевидно, у зв'язку із перебуванням на доцентській посаді у Львові протягом 1951–1957 рр. Йосипа Бокшая. Проте «фільтр» для бажаючих поступати на навчання у вищі навчальні заклади був тоді дуже щільним. Тому частина молодих людей намагалася пробитись в ряди студентів Київського художнього інституту, нерідко з попереднім навчанням у Київській художній школі ім. Т. Шевченка. Саме такий шлях обрав

1. *Присяга отришки. Лінорит, 1967 р*

уродженець с. Арданово на Іршавщині Михайло Митрик (1933–1999). По закінченню художньої школи в Києві робив декілька невдалих спроб поступити в інститут, поки своєю настирливістю не переконав викладачів і не був зарахований 1961 р. на навчання на художньо-педагогічній факультет. Вчителями з фаху були В. Касіян та М. Глушенко. Протягом навчання зав'язалася дружба із А. Горською, В. Зарецьким, Л. Семікіною. Повернувшись додому, М. Митрик бере активну участь у виставках. Першою експонованою роботою 1967 р. був графічний аркуш «Присяга опришка». Як зазначає письменник Петро Ходанич, цей лінорит не тільки зображає клятву народного месника перед побратимами, а й своєрідно символізує початок творчого шляху самого художника. Виставлені того ж року графічні роботи М. Митрика привернули увагу столичної критики свіжістю, а часопис «Вітчизна» надрукував його «Хату в горах». Петро Ходанич переконаний, що експресивні, динамічні, професійно досконалі графічні аркуші молодого тоді майстра «Вівчар», «Танець», «Дівчина з глечиком», «Верховинське село» засвідчили про прихід у мистецтво краю художника особливого обдарування, чия творчість базується на глибоко національних культурних традиціях і високій мистецькій школі.

1968 р. М. Митрика запросили працювати у видавництво «Карпати», де він виконав оформлення роману Р. Федоріва «Жбан вина», книжок О. Маркуша «Юлина», І. Долгоша «Митрові гуслі», С. Пушика «Писаний камінь», ілюстрації до збірника творів югославських письменників «Там, на Дунаї», збірки «Вибране» Л. Мартовича і багатьох інших. В той же час, 1968 р. відбулася перша виставка п'ятих ужгородських графіків, серед яких були Павло

2. Вівчар. Лінорит, 1968 р. 3. Танець. Лінорит, 1972 р.

4. Портрет. Акварель, папір, 1980-і рр. 5. Портрет. Туш, перо, папір, 1980-і рр. 6. Портрет. Ручка, папір, 1990-і рр.

Бездір, Михайло Митрик і Василь Скакандій. Виставка засвідчила, що графіка починає розвиватися на Закарпатті як самостійний напрям мистецтва.

1970 р. Михайло Митрик за рекомендацією А. Кашшя, Г. Глюка та А. Шепи вступив до Спілки художників. З цього часу він брав участь у чисельних художніх виставках в Україні та за кордоном. Здобув визнання не тільки графічними роботами, а й живописними та монументальними творами, серед яких збереглися донині «Гуцульський танок» (1977) у Міжгір'ї, «Весна» в Ужгородському національному університеті, композиція на фасаді видавництва «Патент» та інші.

7. Коні. Олівець, папір, 1986 р

8. Портрет. Хімічний олівець,
папір, 1988 р

9. Баба. Олівець, папір, 1990-і рр

Сувор манера Михайла Митрика, чіткість і виразність ритмічної схеми його ілюстрацій — все це не залишає сумнівів у вичерпності створених ним образів до творів закарпатських письменників. Їхня стилістика дуже близька до українського іконопису і в той самий час знаходиться в контексті української радянської графіки 1970-х рр. Михайлу Митрику вдалося знайти характерну мову, що дозволила відкинути зайві деталі, вільно втілюючи і інтерпретуючи задум автора літературного твору. Вільно володіючи засобами образотворчості, художник вписував складні багатопігурні постановки у прості геометричні форми. Наприклад, в лінориті «Танок» автор komponує танцюючих верховинців у геометричне коло, зберігаючи при цьому виразними силуети танцівників «закарпатського канкану». Саме книжкова графіка художників М. Митрика, В. Скаандія, В. Петрецького віддзеркалює ситуацію в графічному мистецтві Закарпаття з кінця 1960-х аж до 1980-х рр.

Зовсім іншою стороною творчості Митрика є портретний жанр. Портрети митця розкуті, це завжди простір для експерименту — напружена лінія, ритмічний штрих і композиція видають Митрика, котрого ми знаємо по книж-

11. Портрет. Ручка, папір,
1996 р

10. Композиція. Ескіз. Ручка, папір, 1995 р

ковій графіці. Втім, незвичні трактування та стилізація ликів, гротескні пропорції, легкість техніки, що дає кулькова ручка або туш і перо, відкривають невивчену сторінку творчості митця. В сотнях графічних портретів, виконаних протягом 1970-х — 1990-х рр., відчутна свобода думки, якої бракує в «офіційних» роботах майстра. В портретах Митрика — самовираження, пошук незвіданого, індивідуальний підхід до портретованих. Більшість робіт, котрі вдалося переглянути, виконані на невеликих клаптиках паперу або ж на сторінках кишенькових блокнотів — мабуть, автор не надавав їм значення завершених, самодостатніх творів, та це не дає нам підстав проігнорувати доробок митця. Також у творчості М. Митрика має місце графіка малої форми, це як фігуральні, так і безпредметні композиції, виконані в такий спосіб, як і портрети. Принцип павутини, в яку влітаються прості геометричні форми чи чудернацькі фігурки, а то й цілі сюжети, є дуже спорідненим із творчістю Павла Бездіра, котрий мав великий вплив на мистецьке життя Ужгорода [2].

Творчість Михайла Митрика розмаїта, не завжди рівна, але є безумовно важливою для подальшого вивчення та аналізу. Хоча багато робіт митця

залишаються невідомими для широкого загалу, його здобутки в книжковій графіці та монументальні твори залишили помітний відбиток у мистецтві Закарпаття і знаходяться в контексті українського мистецтва 1970-х — 1980-х рр.

1. *Ходанич П.* Майстер // Срібна Земля. — 1999. — № 15. — 24 квітня.
2. *Сирохман М.* Міф про Бездіра. Рік перший // Ужгород. — 2003. — 19 липня.